

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 430/2023-23

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], zastúpenej Advokátska kancelária UHAL s.r.o., Š. Moyzesa 9877/43, Zvolen, proti postupu Okresného súdu Lučenec (pôvodne Okresného súdu Veľký Krtíš) v konaní sp. zn. VK-12C/4/2021 takto

rozhodol:

1. Postupom Okresného súdu Lučenec **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresný súd Lučenec **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **530,86 eur** a zaplatiť ich jej právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

Odôvodnenie:

I.

1. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 430/2023-14 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľky doručенú ústavnému súdu 27. júla 2023, ktorou sa sťažovateľka domáhala vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), a to postupom Okresného súdu Lučenec – pracovisko Veľký Krtíš (pôvodne Okresného súdu Veľký Krtíš) (ďalej len „okresný súd“) v konaní sp. zn. VK-12C/4/2021. Tiež navrhla okresnému súdu prikázať vo veci konať bez zbytočných prietáhov, priznať jej finančné zadosťučinenie 5 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti, jej príloh a vyjadrení vyplýva, že žalobkyňa sa žalobou podanou na Okresnom súde Veľký Krtíš 1. februára 2021 domáha proti sťažovateľke určenia vlastníckeho

práva k nehnuteľnostiam. Okresný súd rozsudkom sp. zn. 12C/4/2021 z 1. júla 2021 žalobu zamietol a sťažovateľke priznal nárok na náhradu trov konania. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) na odvolanie žalobkyne rozsudkom sp. zn. 15Co/96/2021 z 30. marca 2022 rozhodnutie okresného súdu potvrdil a sťažovateľke priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Rozsudok okresného súdu nadobudol právoplatnosť 27. mája 2022.

3. Právny zástupca sťažovateľky vyčíslil trovy právneho zastúpenia podaním zo 16. mája 2022. Vyšší súdny úradník (ďalej len „VSÚ“) uznesením z 22. augusta 2022 zaviazal žalobkyňu uhradiť sťažovateľke trovy právneho zastúpenia vo výške 691,41 eur. Sťažovateľka proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka podala sťažnosť, v ktorej namietala, že súd nemal vyčísliť trovy právneho zastúpenia z neurčitej hodnoty sporu, pretože predmet konania bol v konaní vyčíslený. Okresný súd uznesením zo 7. decembra 2022 uznesenie VSÚ zrušil, no nevrátil vec na ďalšie konanie a nové rozhodnutie VSÚ s odôvodnením, že žalobkyňa proti rozsudku krajského súdu podala 25. júla 2022 dovolanie na Najvyššom súde Slovenskej republiky. Vydanie rozhodnutia o výške trov konania počas prebiehajúceho dovolacieho konania by tak podľa súdu bolo predčasným rozhodnutím.

4. Dňa 1. júna 2023 nadobudol účinnosť zákon č. 150/2022 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s novými sídlami a obvody súdov (tzv. nová súdna mapa), ktorým bol v čl. VIII zmenený aj zákon č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 371/2004 Z. z.“). Podľa § 181 ods. 1 písm. m) zákona č. 371/2004 Z. z. v znení účinnom od 1. júna 2023 prechádza výkon súdnictva v ostatných veciach z Okresného súdu Veľký Krtíš na Okresný súd Lučenec.

5. Pred podaním ústavnej sťažnosti sťažovateľka uplatnila sťažnosť pre nečinnosť podľa § 62 ods. 2 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov adresovanú predsedovi okresného súdu. Predseda okresného súdu listom zo 6. júla 2023 vyhodnotil sťažnosť ako dôvodnú. Sťažovateľka namieta, že okresný súd o výške trov konania dosiaľ nerozhodol a jeho názor o predčasnom rozhodnutí o výške trov konania počas prebiehajúceho dovolacieho konania považuje za rozporný s § 262 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“).

II.

6. Sťažovateľka vo vzťahu k napadnutému konaniu namieta predovšetkým nečinnosť okresného súdu, ako aj jeho nesústreďený a nehospodárny postup. Argumentuje hlavne tým, že potom, ako okresný súd uznesením zo 7. decembra 2022 zrušil sťažnosťou napadnuté uznesenie VSÚ, následne vo veci nekonal (nevrátil vec na opätovné rozhodnutie VSÚ) s odôvodnením, že vo veci bolo podané dovolanie. Sťažovateľka vyslovuje názor o neudržateľnosti argumentácie okresného súdu, že vydanie rozhodnutia o trovách konania by bolo predčasným v dôsledku prebiehajúceho dovolacieho konania, pretože to nevyplýva zo žiadneho ustanovenia CSP. Zároveň poukazuje na to, že v čase podania ústavnej sťažnosti tak ani viac ako rok od nadobudnutia právoplatnosti meritórneho rozhodnutia vo veci samej nebolo o výške náhrady trov konania definitívne rozhodnuté. Tiež poukazuje na to, že okresný súd tak bol vo veci viac ako šesť mesiacov úplne

nečinný. Napokon uviedla, že rozhodovanie o trovách konania nepatrí medzi skutkovo ani právne zložitú vec.

III.

7. Podpredseda okresného súdu vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti z 28. septembra 2023 uviedol, že rozsudok okresného súdu vo veci samej nadobudol právoplatnosť v spojitosti s potvrdzujúcim rozsudkom krajského súdu 27. mája 2022. Sťažovateľke pritom boli priznané trovy konania za obe štádiá konania. Podaním zo 16. mája 2022 sťažovateľka vyčíslila trovy právneho zastúpenia na 3 147,27 eur. Výšku sadzby odvodila od výšky predmetu konania (nehnutelnosti v hodnote 35 000 eur). VSÚ následne uznesením z 22. augusta 2022 priznal sťažovateľke náhradu trov za prvostupňové konanie vo výške 578,02 eur a za odvolacie konanie 113,39 eur, pričom v zmysle príslušnej vyhlášky určil odmenu za úkon na 1/13 právnej služby. Sťažovateľka podala proti uzneseniu sťažnosť, pretože nesúhlasila s výpočtom tarifnej odmeny, keďže výška hodnoty sporu bola určená účastníkmi konania. Sťažnosti bolo vyhovené a okresný súd ju uznesením zo 7. decembra 2022 zrušil. Z dôvodu dovolania žalobkyne z 18. júla 2022 bol spis po realizácii úkonov podľa § 436 CSP a uplynutí lehôt podľa § 437 CSP predložený 14. februára 2023 na najvyšší súd. Sťažovateľka sa obrátila na predsedu okresného súdu 19. júna 2023 so sťažnosťou na prietahy, ktorej bolo 6. júla 2023 vyhovené upovedomením o spôsobe vybavenia veci konštatovaním jej dôvodnosti. Okresný súd si vyžiadal od najvyššieho súdu spisový materiál, ktorý mu bol doručený 22. augusta 2023, a následne 4. septembra 2023 vydal uznesenie, ktorým priznal sťažovateľke trovy za prvostupňové konanie vo výške 2542,70 eur a za odvolacie konanie 604,56 eur. Toto uznesenie bolo odoslané stranám 6. septembra 2023.

8. K zložitosti veci okresný súd uviedol, že predmetom konania bolo posúdenie výšky náhrady trov konania. V rámci toho musel súd zvážiť, či sťažovateľka má nárok na náhradu trov za ten-ktorý úkon z hodnoty predmetu sporu alebo z neurčitej hodnoty sporu.

9. Okresný súd je toho názoru, že časový úsek od doručenia vyčíslenia náhrady trov konania 16. mája 2022 do uznesenia o zrušení chybného uznesenia VSÚ sudcom zo 7. decembra 2022 je primeraný vzhľadom na počet živých neukončených vecí a prednosťou vybavovania starších vecí.

10. Časový úsek od zrušujúceho uznesenia zo 7. decembra 2022 do vydania uznesenia o náhrade trov zo 4. septembra 2023 ospravedlňuje okresný súd podaním dovolania a snahou o hospodárnosť konania čakaním na výsledok dovolacieho konania.

11. Okresný súd vyjadruje názor, že jeho postupom nedošlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

12. Ústavný súd vlastnou činnosťou od sťažovateľky zistil, že uznesenie o trovách konania zo 4. septembra 2023 jej bolo doručené 6. septembra 2023.

IV.

13. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či v napadnutom konaní dochádza k porušovaniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

14. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Prihliada sa aj na význam konania pre účastníkov [II. ÚS 32/02, IV. ÚS 465/2022, obdobne rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva zo 16. 12. 2003 vo veci Záborský a Šmáriková proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 58172/00, rozsudok z 30. 3. 2023 vo veci Roth Nevedalová proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 50525/21, bod 11).

15. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

16. Povinnosť súdu konať bez prietáhov vyplýva i z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania, z § 153 CSP o sudcovskej koncentrácii konania, ďalej z § 168 – § 172 CSP o predbežnom prejednaní sporu a následkoch neprítomnosti strán, ako aj z § 179 ods. 1 CSP, podľa ktorého pojednávanie vedie súd tak, aby sa mohlo rozhodnúť spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania a účel tohto zákona, alebo z § 183 ods. 1 prvej vety CSP, podľa ktorej pojednávanie sa môže odročiť len z dôležitých dôvodov.

17. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom súdnom konaní mohlo dôjsť k zbytočným prietahom, a teda či bolo alebo nebolo porušené základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, sa skúma vždy s prihliadnutím na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04, I. ÚS 398/2016). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu prerokovanej veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

18. V prejednávanej veci šlo o civilné sporové konanie, v ktorom bola sťažovateľka (žalovaná) úspešná v prvostupňovom aj odvolacom konaní a žaloba proti nej bola zamietnutá, pričom jej bola priznaná náhrada trov konania. K prietahom v konaní malo dôjsť v rámci rozhodovania o náhrade trov konania, čo nemožno považovať za náročnú agendu.

19. Správanie účastníkov nijakým spôsobom nezapríčinilo prietahy v rozhodovaní o trovách konania.

20. Pokiaľ ide o postup okresného súdu, tu možno konštatovať nesústreďenosť konania v dôsledku vydania nesprávneho uznesenia o trovách konania vydaného VSÚ z 22. augusta 2022. O sťažnosti rozhodol časovo hranične sudca zrušujúcim uznesením až 7. decembra 2022 bez vrátenia veci VSÚ

na opätovné rozhodnutie v súvislosti s podaným dovolaním. Až po urgencii z 6. júla 2023 si vyžiadal spisový materiál z najvyššieho súdu, ktorý mu bol doručený 22. augusta 2023, a následne vydal uznesenie o trovách 4. septembra 2023. Časový úsek od 7. decembra 2022 do 22. augusta 2023 považuje ústavný súd za obdobie nedôvodnej nečinnosti, ktorou došlo k priet'ahom v konaní.

21. Ústavný súd vo svojich rozhodnutiach opakovane zdôrazňuje, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadala o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné priet'ahy v súdnom konaní (I. ÚS 3/2020).

22. Sťažovateľka v petite ústavnej sťažnosti navrhla, aby ústavný súd po konštatovaní porušenia označených práv okresnému súdu prikázal konať v predmetnej veci bez zbytočných priet'ahov.

23. Vzhľadom na skutočnosť, že v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti sťažovateľky už bolo uznesenie o nároku na náhradu trov konania vydané a doručené sťažovateľke, ústavný súd ústavnej sťažnosti sťažovateľky v tejto časti nevyhovel (bod 3 výroku tohto rozhodnutia).

V.

24. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

25. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu namietaného porušenia (III. ÚS 189/2023). Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, predmet posudzovaného konania (priet'ahy dopadali na rozhodovanie už len o trovách konania a vo veci samej bola právna istota nastolená právoplatným rozhodnutím), povahu a význam dotknutých práv, namietanú celkovú dĺžku nečinnosti (cca 8 mesiacov), ako aj vlastnú judikatúru týkajúcu sa výšky priznávaného finančného zadosťučinenia (III. ÚS 336/2021, III. ÚS 590/2022, III. ÚS 108/2023) a tiež skutočnosť, že zásah do práv sťažovateľky už netrvá, návrhu na priznanie finančného zadosťučinenia [v zmysle § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde] nevyhovel.

VI.

26. Ústavný súd priznal sťažovateľke nárok na náhradu trov konania podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde v celkovej sume 530,86 eur. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 18 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 je 208,67 eur a hodnota režijného paušálu je 12,52 eur. Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania

za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2023 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti) vrátane 20 % DPH. Spolu tak trovy konania predstavujú sumu 530,86 eur (bod 2 výroku).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. februára 2024

Robert Šorl
predseda senátu